

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

“นโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)” เป็นงานวิจัยทางการบริหารการศึกษาที่ออกแบบให้มีลักษณะยืดหยุ่น มุ่งใช้วิธีวิทยาการวิจัยเอกสาร (Documentary Research Methodology) เป็นหลัก ร่วมกับการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential analysis) และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytical Induction) ทั้งนี้ นักวิจัยเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นองค์รวมที่เป็นจริงตามธรรมชาติ ภายใต้บริบทของสังคมไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) อีกทั้งผู้วิจัยคาดหวังให้ได้คำตอบที่มีความลุ่มลึกรอบด้านตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีคุณค่าเพียงพอต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือการวิจัยนโยบาย (Policy Research) เป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย

1. วิธีดำเนินการวิจัย
2. แหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ได้แก่

1.1 ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สาระสำคัญของนโยบายและผลการดำเนินงานตามนโยบาย
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร แหล่งข้อมูลหลัก คือ นโยบายคณะรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภาจำนวน 9 คณะ และรายงานผลการดำเนินการตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี และแหล่งข้อมูลรอง คือ นโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพการศึกษาที่ภาครัฐจัดทำขึ้น จำนวน 665 ฉบับ และแหล่งข้อมูลด้านงบประมาณรายจ่ายที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อนนโยบายจำนวน 32 ฉบับ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบบันทึกสาระสำคัญจากเอกสาร ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวทางการวิเคราะห์สรุปแบบอุปนัย และตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งที่มาของข้อมูล

1.2 ระยะที่ 2 เป็นการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกรอบนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนา โดยผู้เข้าร่วม

สนทนากลุ่มคือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญอย่างยิ่งด้านนโยบายทางการศึกษาจำนวน 10 คน เครื่องมือการวิจัย คือ ร่างกรอบนโยบายและแนวคำถามการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. แหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเอกสาร (Documentary Research Methodology) สำหรับการเรียนรู้นโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก (Purposeful Sampling) ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และดำเนินการคัดเลือก เพื่อให้ได้แหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่มีแง่มุมหลากหลายและครอบคลุม มีข้อมูลเพียงพอสำหรับใช้ตอบคำถามได้อย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีลักษณะสำคัญร่วมกันและเหมาะสมกับการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ตลอดจนเป็นข้อมูลที่มีความแตกต่างหลากหลายและเพียงพอทั้งในเชิงสนับสนุนและเชิงโต้แย้งกับแนวคิดของการวิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจประเด็นการวิจัยได้อย่างดีที่สุด ดังเช่นที่ ชาย โพธิ์สีดา (2552, น. 131) กล่าวว่า

“เราเลือกคน สถานที่ เหตุการณ์หรือกระบวนการใดๆ มาศึกษา ก็เพราะคน สถานที่ เหตุการณ์หรือกระบวนการนั้นๆ มีลักษณะเป็น ‘information-rich cases’ คือ มีอะไรให้เราศึกษาในระดับลึกได้มาก ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา ทั้งในแง่ที่จะสนับสนุนและท้าทายแนวความคิดและข้อสรุปจากการศึกษาของเรา เพราะเหตุนี้จึงเรียกการเลือกตัวอย่างแบบนี้ว่าเป็นการ ‘เลือกโดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก’ (purposeful sampling)”

โดยผู้วิจัยได้จำแนกแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ที่ 1 ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์สาระนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยศึกษาจากสารนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี จำแนกตามแหล่งที่มา ดังนี้

2.1.1 แหล่งข้อมูลขั้นต้น เป็นแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายหลักที่ผู้วิจัยใช้ศึกษานโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย (1) เป็นแหล่งข้อมูลนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่ละคณะได้ตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน และได้นำเสนอต่อรัฐสภา ก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และ (2) จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและเผยแพร่สู่

สาธารณะอย่างเป็นทางการทั้งรูปแบบหนังสือและหรือรูปแบบแหล่งข้อมูลด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2553, น. 43-61) ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแหล่งข้อมูลขั้นต้นทุกฉบับเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นกับแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวภายใต้ข้อจำกัดและขอบเขตของการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2549, น. 110-111) ซึ่งมีรายการแหล่งข้อมูลขั้นต้น จำนวนทั้งสิ้น 9 ฉบับ ดังนี้

1) นโยบายคณะรัฐมนตรี พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 52 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน 2539-วันที่ 9 พฤศจิกายน 2540) แลงนโยบายวันที่ 11 ธันวาคม 2539

2) นโยบายคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี คณะที่ 53 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 14 พฤศจิกายน 2540-วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2544) แลงนโยบายวันที่ 20 พฤศจิกายน 2540

3) นโยบายคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (ยศขณะนั้น) นายกรัฐมนตรี คณะที่ 54 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2544-วันที่ 11 มีนาคม 2548) แลงนโยบายวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544

4) นโยบายคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (ยศขณะนั้น) นายกรัฐมนตรี คณะที่ 55 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 11 มีนาคม 2548-วันที่ 19 กันยายน 2549) แลงนโยบายวันที่ 23 มีนาคม 2548

5) นโยบายคณะรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 56 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม 2549-วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551) แลงนโยบายวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549

6) นโยบายคณะรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี คณะที่ 57 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 6 กุมภาพันธ์ - 8 กันยายน 2551) แลงนโยบายวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551

7) นโยบายคณะรัฐมนตรี นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 58 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 24 กันยายน - 2 ธันวาคม 2551) แลงนโยบายวันที่ 7 ตุลาคม 2551

8) นโยบายคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 59 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม 2551-วันที่ 9 สิงหาคม 2554) แลงนโยบายวันที่ 30 ธันวาคม 2551

9) นโยบายคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี คณะที่ 60 (ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 9 สิงหาคม 2554-วันที่ 22 พฤษภาคม 2557) แลงนโยบายวันที่ 23 สิงหาคม 2554

2.1.2 แหล่งข้อมูลชั้นรอง เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ศึกษานโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานในเชิงลึกได้ ทั้งในแง่สนับสนุนและท้าทายแนวความคิดและข้อสรุปจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย (1) เป็นแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งภาครัฐจัดทำขึ้นนอกเหนือจากนโยบายคณะรัฐมนตรี และมีผลบังคับใช้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

และ (2) จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างเป็นทางการ ทั้งรูปแบบหนังสือและหรือรูปแบบแหล่งข้อมูลด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2553: 43-61) ซึ่งมีรายการแหล่งข้อมูลชั้นรอง จำนวนทั้งสิ้น 633 ฉบับ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก) ดังนี้

1) แหล่งข้อมูลนโยบายอื่นนอกเหนือจากนโยบายคณะรัฐมนตรี ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบนโยบายสาธารณะของศุภชัย ยาวะโนภาส และปิยพร หวังมหาพร (2551, น. 126-139) เพื่อใช้ในการจำแนก จำนวนทั้งสิ้น 601 ฉบับ ประกอบด้วย

(1) กลุ่มนโยบายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลบังคับใช้สอดคล้องกับกรอบเวลาของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

(2) กลุ่มนโยบายตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตราขึ้นตามมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับแรก (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2544: 2556) จำนวนทั้งสิ้น 19 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 รวมทั้งกฎกระทรวง จำนวน 16 ฉบับ

(3) กลุ่มนโยบายตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการอื่นที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 572 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติ จำนวน 211 ฉบับ พระราชกฤษฎีกา จำนวน 154 ฉบับ และกฎกระทรวง จำนวน 207 ฉบับ

(4) กลุ่มนโยบายแม่บทเพื่อการพัฒนาประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 7 ฉบับ ประกอบด้วย กลุ่มนโยบายแม่บทเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) รวมทั้งกลุ่มนโยบายแม่บทเพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559

2) แหล่งข้อมูลด้านงบประมาณรายจ่าย ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากแผนการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินเป็นรายปีงบประมาณ ซึ่งรัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อนนโยบายคณะรัฐมนตรีไปสู่การปฏิบัติตามที่ได้แถลงต่อรัฐสภา จำนวนทั้งสิ้น 32 ฉบับ ประกอบด้วย

(1) กลุ่มพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ จำนวนทั้งสิ้น 16 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

(2) กลุ่มรายละเอียดสาระสำคัญโดยสรุปของงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ จำนวนทั้งสิ้น 16 ฉบับ ประกอบด้วย งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

2.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ผลการนำนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติไปปฏิบัติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) จากแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายซึ่งจำแนกตามแหล่งที่มา ดังนี้

2.2.1 แหล่งข้อมูลขั้นต้น เป็นแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายหลักที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาผลการนำนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติไปปฏิบัติ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย (1) เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเสนอรายงานผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และ (2) จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างเป็นทางการทั้งรูปแบบหนังสือและหรือรูปแบบแหล่งข้อมูลด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ 2553, น. 43-61) โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแหล่งข้อมูลขั้นต้นทุกฉบับ เพื่อแก้ไขข้อด้อยที่อาจจะเกิดขึ้นกับแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2549, น. 110-111) จำนวนทั้งสิ้น 7 ฉบับ ประกอบด้วย

- 1) ผลงานรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี (11 ธันวาคม 2539-6 พฤศจิกายน 2540) จัดทำโดย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2540
- 2) รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลในรอบ 6 เดือน จัดทำโดย คณะกรรมการประสานงานประชาสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการ ปี 2540
- 3) รายงานแสดงผลการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ปีที่ 2 (วันที่ 20 พฤศจิกายน 2541-วันที่ 20 พฤศจิกายน 2542) จัดทำโดย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2542
- 4) รายงานแสดงผลการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ปีที่ 3 (วันที่ 20 พฤศจิกายน 2542-วันที่ 9 พฤศจิกายน 2543) จัดทำโดย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปี 2543
- 5) ผลการดำเนินงาน 3 ปีของรัฐบาล นายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย (พ.ย. 2540-พ.ย. 2543) จัดทำโดย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ปี 2543
- 6) สำนักนายกรัฐมนตรี ปีที่ 68 28 มิถุนายน 2543 จัดทำโดย สำนักนายกรัฐมนตรี ปี 2543
- 7) สำนักนายกรัฐมนตรี ปีที่ 69 28 มิถุนายน 2544 จัดทำโดย สำนักนายกรัฐมนตรี ปี 2544

2.2.2 แหล่งข้อมูลขั้นรอง เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาผลการนำนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติไปปฏิบัติในเชิงลึกได้ ทั้งในแง่สนับสนุนและท้าทายแนวความคิดและข้อสรุปจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก

ประกอบด้วย (1) เป็นแหล่งข้อมูลที่แสดงสภาพความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และ (2) จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างเป็นทางการทั้งรูปแบบหนังสือและหรือรูปแบบแหล่งข้อมูลด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2553, น. 43-61) ซึ่งมีรายการแหล่งข้อมูลชั้นรอง จำนวนทั้งสิ้น 9 ฉบับ ดังนี้

- 1) รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) จำนวน 1 ฉบับ
- 2) รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมไทย ในเอกสารแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)
- 3) รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมไทย ในเอกสารแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)
- 4) รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมไทย ในเอกสารแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)
- 5) รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมไทย ในเอกสารแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)
- 6) เอกสารเรื่อง ความรู้และทักษะของเยาวชนไทยสำหรับโลกวันพรุ่งนี้ ผลจากการวิจัยโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ Programme for International Student Assessment (PISA 2000 and PISA Plus) จัดทำโดย สุนีย์ คล้ายนิล ปี 2547
- 7) เอกสารเรื่อง การเรียนรู้เพื่อโลกวันพรุ่งนี้ รายงานการประเมินผลการเรียนรู้จาก PISA 2003 จัดทำโดย โครงการ PISA ประเทศไทย มปป.
- 8) เอกสารเรื่อง บทสรุปเพื่อการบริหาร การรู้วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนวัย 15 ปี รายงานจากการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA 2006 จัดทำโดย สุนีย์ คล้ายนิล ปรีชาญ เดชศรี และ น.อ.หญิง อัมพิกา ประโมจน์ ปี 2550
- 9) ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ บทสรุปเพื่อการบริหาร จัดทำโดย โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี 2553

2.3 วัตถุประสงค์ที่ 3 ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอกรอบนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ ในอีก 20 ปีข้างหน้า ด้วยการสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลสำคัญให้เป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม (Conceptualize) จากแหล่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 รวมทั้งองค์ความรู้จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญอย่างยิ่งเกี่ยวกับนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและเพียงพอของข้อมูล ตามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษานโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยประยุกต์ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเอกสาร (Documentary Research Methodology) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

3.1 วิธีวิทยาการวิจัยเอกสาร (Documentary Research Methodology)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลขั้นต้นและแหล่งข้อมูลชั้นรอง ควบคู่กับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการตั้งสมมติฐานเพื่อการทำงาน (Working Hypothesis) ไว้ทดสอบ โดยประยุกต์ใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้รับคำตอบอย่างละเอียดและหลากหลายทั้งเชิงกว้างและเชิงลึกให้ครบถ้วนมากที่สุด โดยคำตอบบางส่วนอาจจะไม่สามารถคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะส่งผลให้การพรรณนาปรากฏการณ์และตีความข้อมูลต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องตรงประเด็น (รัตนะ บัวสนธ์, 2551, น. 156-158; ชาย โพธิสิตา, 2552, น. 129-131) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลสิ้นสุดแล้ว ตลอดจนสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลให้เป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม (Conceptualize) เพื่อใช้อธิบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ดังขั้นตอนต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาแหล่งข้อมูลขั้นต้นที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ โดยศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุดในลักษณะ “สังเกตทุกอย่างที่มองเห็น” (Wolcott, 1995)

3.1.2 คัดเลือกแหล่งข้อมูลขั้นต้นตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่แหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามข้อ 2.1.1 เพื่อคัดเลือกให้ได้แหล่งข้อมูลขั้นต้นตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้งจัดระเบียบแหล่งข้อมูลขั้นต้นตามวัตถุประสงค์ การวิจัย โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสังเกตแบบนักจัดหมวดหมู่ (The Categorizer) (Shank 2006, น. 24-28 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2551, น. 85-86) เพื่อจัดระเบียบแบบแผนกลุ่มข้อมูลให้พร้อมสำหรับเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ภาคสนาม ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการอธิบายปรากฏการณ์เพื่อตอบคำถามการวิจัยต่อไป

3.1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลขั้นต้นโดยการบันทึกภาคสนาม ด้วยตนเอง ทุกฉบับและวิเคราะห์ในภาคสนาม (Analysis in the Field) เพื่อสร้างคำอธิบาย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รัตนะ บัวสนธ์, 2551, น. 135-139) ตามหลักการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytical Induction) ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำบันทึกพรรณนา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลขั้นต้นเป็นรายฉบับโดยละเอียดที่เรียกว่า rich data (Bogdan and Biken 1992, น. 121 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2551, น. 139) กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

ตนเองระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยที่แหล่งข้อมูลชั้นต้นมีหลายรูปแบบ และแต่ละรูปแบบมีหลายฉบับ ทำให้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดกลุ่มข้อมูล (Category of Typological Analysis) สร้างตารางการจร (Contingency Table) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ให้มีความเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย โดยวิเคราะห์จำแนกข้อมูลในบันทึกพรรณนาตามเทคนิค การวิเคราะห์เหตุการณ์แบบไม่อิงทฤษฎี ตามประเด็นคัดสรรที่กำหนดไว้ล่วงหน้าและมีการปรับเปลี่ยนระหว่างบันทึกภาคสนามตามความเหมาะสม โดยพิจารณาลักษณะร่วมทั้งความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล มีการตีความข้อมูลให้ถูกต้องและตรงประเด็นเพื่อลดทอนรายละเอียดในบันทึกพรรณนาและสร้างบันทึกสรุปซึ่งเป็นข้อสรุปชั่วคราวด้วยการบรรยายเชื่อมโยงคุณสมบัติของข้อมูลเชิงบูรณาการที่มีแก่นสาระหลักอย่างเป็นระบบและเข้าใจง่าย (Spradly, 1979; ศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์กิจ, 2550, น. 57) ทั้งนี้ ประเด็นคัดสรรที่ผู้วิจัยใช้ในการบันทึกพรรณนา ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 การบันทึกพรรณนาข้อมูลจำเพาะ จำแนกตามองค์ประกอบสำคัญของแหล่งข้อมูลชั้นต้นแต่ละฉบับ

ส่วนที่ 2 การบันทึกพรรณนาสาระหลัก ให้สอดคล้องกับการจัดหมวดหมู่ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกเป็น 3 ประเด็นหลัก 11 ประเด็นรอง ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 ด้านโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย
 ประเด็นรองที่ 1.1 ด้านสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ประเด็นรองที่ 1.2 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ
 ประเด็นรองที่ 1.3 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นรองที่ 1.4 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน

ประเด็นหลักที่ 2 ด้านคุณภาพการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ประกอบด้วย

ประเด็นรองที่ 2.1 ด้านความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ประเด็นรองที่ 2.2 ด้านระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ประเด็นรองที่ 2.3 ด้านแนวการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ประเด็นรองที่ 2.4 ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นรองที่ 2.5 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประเด็นหลักที่ 3 ด้านทรัพยากรเพื่อการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประกอบด้วย
 ประเด็นรองที่ 3.1 ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ประเด็นรองที่ 3.3 ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 3 การสร้างบันทึกสรุปชั่วคราว เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของส่วนที่ 2 ตามมิติของความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 2 มิติ คือ มิติความเสมอภาคแบบเสมอกัน และมิติความเสมอภาคแบบเป็นธรรม

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำบันทึกบทพบ เพื่อตั้งสมมติฐานการทำงาน (Working Hypothesis) จากบันทึกสรุป และดำเนินการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวด้วยข้อมูล จากแหล่งข้อมูลชั้นรอง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นข้อมูลเสริมหรือหักล้างคุณสมบัติของข้อมูลตามองค์ประกอบต่างๆ จากบันทึกสรุปและจำเป็นต้องใช้ประกอบการตีความข้อมูลดังกล่าว เรียกว่า การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) (รัตนะ บัวสนธ์, 2552, น. 139-142 และ 151-153)

3.1.4 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ตลอดจนได้รับความอนุเคราะห์ จาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรงในกระบวนการกำหนดนโยบายระดับราชการบริหารส่วนกลางและรับรู้ปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยศึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกพรรณนาบันทึกสรุป และบันทึกบทพบ นอกจากนี้ ยังได้ประยุกต์ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชั้นต้นและแหล่งข้อมูลชั้นรอง ซึ่งจะสามารถตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล และทำให้การวิเคราะห์สรุปเป็นไปอย่างถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ (รัตนะ บัวสนธ์, 2551, น. 151-153)

3.1.5 วิเคราะห์ข้อมูลภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วเสร็จ โดยมุ่งสร้าง ความคิดรวบยอด (Conceptualization) เกี่ยวกับกลุ่มคำของข้อมูลนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ทั้งหมด ด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytical Induction) จากข้อมูล ในบันทึกสรุป เพื่อสร้างข้อสรุปเชื่อมโยงแสดงความสัมพันธ์เป็นภาพรวมสำหรับใช้ตอบคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยตระหนักว่า ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม (Social Structural Functional Theory) หรือทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม หรือทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่ (Structural - Functional Theory) เป็นทฤษฎีแม่บททางสังคมระดับมหภาพ (Grand Theory) ที่เกิดขึ้นอย่างยาวนาน และเป็นกรอบแนวคิดที่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ตามหลักเหตุผลทั้งในปัจจุบันและคาดการณ์ไปยังอนาคตได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551, น. 22-26) กล่าวคือ ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า ระบบนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระบบหลัก ประกอบด้วย ระบบย่อยหลายระบบที่สัมพันธ์กันภายในระบบตนเองและเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่นๆ ที่อยู่ภายในระบบหลักดังกล่าว โดยแต่ละระบบย่อยมีหน้าที่เฉพาะเพื่อนำไปสู่การดำรงอยู่ของระบบหลัก หน้าที่ของแต่ละระบบย่อยมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการระหว่างกันเพื่อให้ระบบหลักดำรงอยู่ หากระบบย่อยไม่สามารถทำหน้าที่ได้ก็อาจจะยุติหรือยกเลิกระบบย่อยนั้น โดยเน้นใช้แนวทางจำแนกการหน้าที่ของเมอร์ตัน (Merton) เพื่อช่วยตีความข้อมูล ให้มีความคมชัดมากขึ้น ประกอบด้วย (1) หน้าที่ทางลบ (Dysfunction) (2) หน้าที่ที่หมดไป (Non - Function) (3) หน้าที่ชัดแจ้ง (Manifested Function) และ (4) หน้าที่แอบแฝง (Latent Function) (สุภางค์ จันทวานิช, 2551, น. 174)

3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน และเพียงพอของข้อมูล จำนวน 1 ครั้ง เมื่อวันพุธที่ 12 มิถุนายน 2556 ณ ห้องประชุม 3 สำนักงานคณะกรรมการ

การอาชีวศึกษา ภายในบริเวณกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ระหว่างเวลา 09.00-13.00 น. โดยมีประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญอย่างยิ่งเกี่ยวกับนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ตามประเด็นคัดสรรต่างๆ โดยการคัดเลือกแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 10 ท่าน ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการอภิปรายกลุ่ม ภาคผนวก ค ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณารอบนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติในอีก 20 ปีข้างหน้า ภาคผนวก ง สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม และภาคผนวก จ ภาพการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 3.1 กรอบแนวทางการวิจัยด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเอกสาร เรื่อง ความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคัดสรร	การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล
การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ	1. แหล่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่	ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง โดย	ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคัดสรรในการบันทึกพรณนาประกอบด้วย	ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง โดย
1. วิเคราะห์สาระนโยบาย ความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.1 เอกสารชั้นต้น จำนวน 9 ฉบับ ได้แก่ 1.1.1 นโยบายคณะรัฐมนตรี พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 52 1.1.2 นโยบายคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีคณะที่ 53 1.1.3 นโยบายคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (ยศขณะนั้น) นายกรัฐมนตรี คณะที่ 54 1.1.4 นโยบายคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (ยศขณะนั้น) นายกรัฐมนตรี คณะที่ 55 1.1.5 นโยบายคณะรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 56 1.1.6 นโยบายคณะรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี คณะที่ 57 1.1.7 นโยบายคณะรัฐมนตรี นายสมชาย	1. ศึกษาเอกสารชั้นต้น ที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การวิจัยแต่ละข้อ 2. คัดเลือกเอกสารชั้นต้น ตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้งจัดทำหมวดหมู่ แหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย 3. เก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารชั้นต้นโดยการบันทึกภาคสนาม ด้วยตนเองทุกฉบับ ภายใต้คำแนะนำของ ผศ.ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ส่วนที่ 1 การบันทึกพรณนา ข้อมูลจำเพาะ จำแนกตามองค์ประกอบสำคัญของเอกสารชั้นต้น แต่ละฉบับ ส่วนที่ 2 การบันทึกพรณนาสาระหลักให้สอดคล้องกับการจัดหมวดหมู่ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกเป็น 3 ประเด็นหลัก 11 ประเด็นรอง ดังนี้	1. วิเคราะห์จำนวนข้อมูลในบันทึกพรณนาตามประเด็นที่สรรที่กำหนไว้ล่วงหน้า และการปรับปรุงตลอดระยะ การรวบรวมข้อมูล 2. วิเคราะห์สรุปย่อเพื่อลดทอนรายละเอียดในบันทึกพรณนา โดย 2.1 พิจารณาลักษณะร่วมทั้งความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล รวมทั้งตีความข้อมูลให้ถูกต้องและตรงประเด็น

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคัดสรร	การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล
ผลการนำนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติไปปฏิบัติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 58 1.1.8 นโยบายคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี คณะที่ 59 1.1.9 นโยบายคณะรัฐมนตรี นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี คณะที่ 60 1.2 เอกสารชั้นรอง จำนวน 633 ฉบับ ได้แก่ 1.2.1 แหล่งข้อมูลนโยบายอื่นนอกเหนือจากนโยบายคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย (1) กลุ่มนโยบายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 ฉบับ (2) กลุ่มนโยบายตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติ จำนวน 3 ฉบับ และกฎกระทรวง จำนวน 16 ฉบับ (3) กลุ่มนโยบายตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการอื่นที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติ จำนวน 211 ฉบับ	และนางมณฑนา คังพะเกษม ผู้ทรงคุณวุฒิ	ประเด็นหลักที่ 1 ด้านโอกาส การเข้าถึงบริการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นรองที่ 1.1 ด้านสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประเด็นรองที่ 1.2 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของรัฐบาล ประเด็นรองที่ 1.3 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเด็นรองที่ 1.4 ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของเอกชน ประเด็นหลักที่ 2	2. สร้างบันทึกสรุป ซึ่งเป็นข้อสรุปชั่วคราวโดยบรรยายเชื่อมโยงคุณสมบัติของข้อมูลเชิงบูรณาการ ที่มีแก่นสาระหลักอย่างเป็นระบบ และเข้าใจง่าย 3. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลภาคสนาม โดยประยุกต์ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารชั้นรองสำหรับจัดทำบันทึกบทวนเพื่อตั้งสมมติฐาน

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคัดสรร	การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล
ด้านคุณภาพของ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชาติ ในอีก 20 ปี ข้างหน้า	พระราชกฤษฎีกา จำนวน 154 ฉบับ และ กฎกระทรวง จำนวน 207 ฉบับ (4) กลุ่มนโยบายแม่บทเพื่อการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย กลุ่มนโยบายแม่บทเพื่อการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 4 ฉบับ และกลุ่มนโยบายแม่บทเพื่อการพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 ฉบับ 1.2.2 แหล่งข้อมูลด้านงบประมาณรายจ่าย ประกอบด้วย (1) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 จำนวน 16 ฉบับ 2) งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 ถึง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 จำนวน 16 ฉบับ	ด้านคุณภาพการจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประเด็นรองที่ 2.1 ด้าน ความมุ่งหมายและหลักการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเด็นรองที่ 2.2 ด้านระบบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเด็นรองที่ 2.3 ด้านแนว การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเด็นรองที่ 2.4 ด้าน มาตรฐานและการประกัน คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเด็นรองที่ 2.5 ด้านครู และบุคลากรทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	การทำงาน (working hypothesis) จากบันทึกสรุป และดำเนินการทดสอบ สมมติฐานดังกล่าว 3.2 ตรวจสอบความถูกต้องของ บันทึกพรรณนา บันทึกสรุป และ บันทึกบทวน ภายใต้คำแนะนำนำ ของ ผศ.ดร.ชูชาติ พวงสมจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และนาง มณฑนา ตั้งจะเกษณ ผู้ทรงคุณวุฒิ 4. วิเคราะห์ข้อมูลภายหลังการ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม แล้วเสร็จ โดย 4.1 สร้างความถี่รวบยอด (

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นที่ควรพิจารณา	การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล
	2. แหล่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ได้แก่ 2.1 เอกสารชั้นต้น เป็นรายงานผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจำนวน 7 ฉบับ 2.2 เอกสารชั้นรอง เป็นผลการนำนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติไปปฏิบัติในเชิงลึกได้ทั้งในแง่สนับสนุนและท้าทายแนวความคิดและข้อสรุปจากการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 9 ฉบับ		ประเด็นหลักที่ 3 ด้านทรัพยากรเพื่อการจัดการ บริการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประเด็นรองที่ 3.1 ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเด็นรองที่ 3.3 ด้าน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน	(Conceptualization) เกี่ยวกับ กลุ่มคำของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ จากภาคสนามทั้งหมดด้วย เทคนิควิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบการวิเคราะห์ สรุพอุปนัย (Analytical Induction) จากข้อมูลในบันทึก สรุปลงบนฐานของทฤษฎี โครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม (Social Structural Functional Theory) เพื่อสร้าง ข้อสรุปเชื่อมโยงแสดงความสัมพันธ์เป็นภาพรวมสำหรับใช้ ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเน้นใช้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือและ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคัสสร	การวิเคราะห์ข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล
				<p>แนวทางจำแนกการหน้าที่ของ เมอร์ตัน (Merton) เพื่อช่วย ตีความข้อมูล ให้มีความคมชัด มากขึ้น ประกอบด้วย (1) หน้าที่ ทางลบ (dysfunction) (2) หน้าที่ที่หมดไป (non - function) (3) หน้าที่ขัดแย้ง (manifested function) และ (4) หน้าที่แอบแฝง (latent function)</p> <p>4.2 ตรวจสอบความครบถ้วน และเพียงพอ ของข้อมูลด้วยการ จัดสนทนากลุ่มจำนวน 1 ครั้ง</p>